

Słowo od wydawcy	5
Wprowadzenie do wydania polskiego	9
Religia i polityka	16
Kwestia moralna i kwestia antropologiczna	17
Wprowadzenie historyczno-metodologiczne	19
Uwagi na temat filozofii społecznej XX wieku	21
Racjonalność oraz metoda odbudowy filozofii społecznej	26
Zastosowanie rozumu oraz niedokończony projekt nowożytności	28
O aktualności historii. Koniec epoki rewolucji	31
Zagadnienie osoby oraz przyczynowanie historyczne	34
Społeczeństwa liberalne i ich teoretycy	38
Problematyka książki	42
Część I: TEORIA FORMY POLITYCZNEJ	47
1. FORMA POLITYCZNA A FILOZOFIA SPOŁECZNA	49
Forma polityczna: natura oraz własności	49
Co to jest filozofia społeczna?	55
Dzieje filozofii społecznej	57
2. POJĘCIE PRAWA NATURALNEGO	65
Podstawowe pojęcia	70
Europa córką prawa naturalnego	72
Zarzuty przeciw prawu naturalnemu	74
Prawo naturalne a prawo pozytywne	79
Aporie „czystej teorii prawa”	81
Cel wolnej debaty: opinia publiczna oraz konsensus społeczny	84

3. ZAGADNIENIE DOBRA WSPÓLNEGO	89
Teoria dobra wspólnego jako zapomniana koncepcja	91
Przyczynek do diagnozy kryzysu	97
Krytyka pojęcia sprawiedliwości społecznej	97
Porządek społeczny jako „fenomen spontaniczny”	100
Pierwszeństwo dobra wspólnego przed sprawiedliwością i prawem	106
Teoria dobra wspólnego	108
Czy społeczeństwo pluralistyczne może mieć ideę dobra wspólnego?	115
4. O POJĘCIU LUDU	119
Czym jest lud? Analiza historyczno-krytyczna	123
Św. Augustyn: dwojakie pojęcie ludu („ius-iustitia” a „dilectio”)	123
Św. Tomasz z Akwinu: „populus” jako „civitas”	128
Thomas Hobbes: depersonalizacja ludu i personalizacja państwa	129
Jean-Jacques Rousseau: jednostka jako całość doskonała i zamknięta lub o niemożliwości powstania ludu	132
Georg Wilhelm Friedrich Hegel: złożenie ofiary z osoby; absolutna zależność ludu od państwa	135
Hans Kelsen: rozwiązanie – rozpad ludu w zbiorze regulacji aktów prawnych	141
Carl Schmitt: lud i jego „Führer”	145
Jacques Maritain: etyczno-polityczne pojęcie ludu	149
Stan filozofii społecznej w aspekcie badań pojęcia ludu	154
Część II: ROZUM PRAKTYCZNY A FILOZOFIA POLITYKI	159
1. INTERMEZZO NA TEMAT ROZUMU PRAKTYCZNEGO	161
Epistemologia i polityka	162
Poznanie pojęciowe a typologia	166
Metafizyka i moralność	167
Etyka i antropologia: zarys nauki moralności	170
Losy idei dobra	172
Neoarystotelizm, hermeneutyka oraz etyka dyskursu	181
Zakończenie	185
Aneks: O FRIEDRICHA NIETZSCHEGO GENEALOGII MORALNOŚCI.....	187
2. ROZWAŻANIA NA TEMAT TEORII SPRAWIEDLIWOŚCI	
U JOHNNA RAWLSA I NORBERTO BOBBIA	195
John Rawls: pierwszeństwo słuszności względem dobra	195
Konstruktywizm moralny liberalizmu deontologicznego	200

Pierwszeństwo zasady przed umową	203
Ja, osoba, wspólnota	204
Zasady sprawiedliwości i dobra wspólnego	206
Teoria funkcjonalna dla społeczeństw liberalnych	209
Norberto Bobbio: filozofia nie jest wiedzą	211
Cezura w tradycji	217
Idea osoby	221
Jusnaturalizm względnie pozytywizm prawny	223
Skomplikowana sytuacja filozofii społecznej	227
Kilka słów na zakończenie	232
3. PRACA I TECHNIKA	235
Praca a forma polityczna	235
Określenia pojęcia pracy	237
Antropologiczny wymiar pracy	240
Praca w horyzoncie bytu	244
Pracoholizm oraz antropotwórcza funkcja pracy	246
Praca, otium, kontemplacja	251
Zagadnienie techniki	254
Heidegger lub krytyka techniki współczesnej	255
Kartezjusz lub obietnice techniki	259
Arystoteles lub realistyczna metafizyka techniki	262
Ochrona dziedziny konieczności	265
4. RELIGIA A FILOZOFIA SPOŁECZNA	271
Religia polityczna, społeczna, obywatelska	274
Chrześcijaństwo, forma polityczna, świecki humanizm	279
Filozofia społeczna a imię Boga	285
Religia obywatelska czy laicka wiara demokratyczna?	290
Aneks: PROBLEM SEKULARYZACJI	295
Część III: DEMOKRACJA A PAŃSTWO	303
1. UZASADNIENIA DEMOKRACJI	305
Rewolucja demokratyczna a rewolucja przemysłowa	305
Demokracja w teorii form rządzenia	308
Szkoły demokratyczne oraz paradygmaty uzasadniania	309
Prawda i polityka	313
Richard Rorty lub nowy trybalizm liberalno-pragmatyczny	316
Jaka koncepcja człowieka?	319

Definicje demokracji oraz sposoby jej uzasadniania	323
Norberto Bobbio	323
Karl Raimund Popper	325
Joseph Alois Schumpeter	327
Julien Benda	330
Henri Louis Bergson	331
Jacques Maritain	332
Ku reformie filozofii demokracji: ponad Jeanem-Jacques'em Rousseau i Jeremy Benthamem	335
2. APORIE USTANOWIENIA DEMOKRACJI U HANSA KELSENA	339
Znaczenie filozofii dla demokracji	339
Koncepcja wolności	343
Czy demokracja zakłada relatywizm filozoficzny?	346
Za i przeciw filozofii społecznej	352
Pożegnanie z Kelsenem	356
Jezus i Piłat	358
Aneks I: AUTONOMIA A NIEZALEŻNOŚĆ	361
Aneks II: DESTRUKCJA IDEI ROZUMU PRAKTYCZNEGO U KELSENA	365
3. PAŃSTWO, SPOŁECZEŃSTWO, FORMACJE SPOŁECZNE	371
Kryzys i przetrwanie formy – państwa	371
Społeczeństwo polityczne i państwo	374
Model arystotelesowski i model jusnaturalistyczny	379
O celu państwa	382
Formacje społeczne oraz pluralizm społeczny	386
Pluralizm społeczny w art. 2 konstytucji Włoch	392
Zakończenie: SPOŁECZEŃSTWA LIBERALNE NA ROZDROŻU	397
Rewolucja i Opatrzność	397
Przyczynek do zdefiniowania pojęć: „(neo)oświecenie”, „okcydentalizm”, „liberalizm”	401
Diagnoza kultury społeczeństw liberalnych	409
Błędna koncepcja wolności	410
Problem pluralizmu moralnego	412
Brak racjonalnej idei szczęścia	413
Konstytucja tożsamości moralnej oraz wyborów tragicznych	414
Idea moralności autonomicznej i agnostycznej w odniesieniu do Boga ...	416

Pułapka okcydentalizmu: Friedrich Nietzsche czy Tomasz z Akwinu?	417
Spotkanie tradycji dobra wspólnego z mądrością instytucjonalną liberalnej demokracji na rzecz nowego eksperymentu demokratycznego	419
Summary: OUTLINE OF POLITICAL PHILOSOPHY	425
Indeks osobowy	431
Indeks przedmiotowy	439
Bibliografia	449
A Word from the Publisher	5
Introduction to the Polish Edition	9
Religion and Politics	16
The Moral Questions and the Anthropological Question	17
Historical and Methodological Introduction	19
Remarks on the Social Philosophy of the Twentieth Century	21
Rationality and the Method for the Reconstruction of Social Philosophy	26
The Application of Reason, and the Unfinished Project of Modernity	28
On the Relevance of History: The End of the Age of Revolution	31
The Question of the Person, and Historical Causation	34
Liberal Societies and their Theoreticians	38
The Problematic of the Book	42
Part I: THE THEORY OF POLITICAL FORM	47
1. POLITICAL FORM AND SOCIAL PHILOSOPHY	49
Political Form: Nature and Properties	49
What is Social Philosophy?	55
The History of Social Philosophy	57
2. THE CONCEPT OF NATURAL LAW	65
Fundamental Concepts	70
Europe, the Daughter of Natural Law	72
Objections to Natural Law	74
Natural Law and Positive Law	79
The Aporia of the "Pure Theory of Law"	81
The Purpose of Free Debate: Public Opinion and Social Consensus	84

Contents

A Word from the Publisher	5
Introduction to the Polish Edition	9
Religion and Politics	16
The Moral Questions and the Anthropological Question	17
Historical and Methodological Introduction	19
Remarks on the Social Philosophy of the Twentieth Century	21
Rationality and the Method for the Reconstruction of Social Philosophy	26
The Application of Reason, and the Unfinished Project of Modernity	28
On the Relevance of History. The End of the Age of Revolution	31
The Question of the Person, and Historical Causation	34
Liberal Societies and their Theoreticians	38
The Problematic of the Book	42
Part I: THE THEORY OF POLITICAL FORM	47
1. POLITICAL FORM AND SOCIAL PHILOSOPHY	49
Political Form: Nature and Properties	49
What is Social Philosophy?	55
The History of Social Philosophy	57
2. THE CONCEPT OF NATURAL LAW	65
Fundamental Concepts	70
Europe, the Daughter of Natural Law	72
Objections to Natural Law	74
Natural Law and Positive Law	79
The Aporiai of the "Pure Theory of Law"	81
The Purpose of Free Debate: Public Opinion and Social Consensus	84

CONTENTS

3. THE QUESTION OF THE COMMON GOOD	89
The Theory of the Common Good as a Forgotten Conception	91
A Contribution to a Diagnosis of the Crisis	97
A Critique of the Concept of Social Justice	97
The Social Order as a "Spontaneous Phenomenon"	100
The Priority of the Common Good over Justice and Law	106
The Theory of the Common Good	108
Can a Pluralistic Society have an Idea of the Common Good?	115
4. ON THE CONCEPT OF THE PEOPLE	119
What is the People? A Historical and Critical Analysis	123
St. Augustine: the Two-fold Concept of the People	
("Ius-Iustitia" and "Dilectio")	123
St. Thomas Aquinas: "Populus" as "Civitas"	128
Thomas Hobbes: the Depersonalization of the People	
and the Personalization of the State	129
Jean-Jacques Rousseau: the Individual as a Perfect and Closed Whole,	
or on the Impossibility of the Rising Up of the People	132
George Wilhelm Friedrich Hegel: the Sacrificing of the Person;	
the Absolute Dependence of the People on the State	135
Hans Kelsen: a Solution – the Disintegration of the People	
in the Set of the Regulation of Legal Acts	141
Carl Schmitt: the People and their "Führer"	145
Jacques Maritain: the Ethical and Political Concept of the People	149
The State of Social Philosophy in the Aspect of Research	
on the Concept of the People	154
Part II: THE PRACTICAL REASON AND POLITICAL PHILOSOPHY	159
1. INTERMEZZO ON THE TOPIC OF THE PRACTICAL REASON	161
Epistemology and Politics	162
Conceptual Knowledge and Typology	166
Metaphysics and Morality	167
Ethics and Anthropology: an Outline of the Science of Morality	170
The Fate of the Idea of the Good	172
Neo-Aristotelianism, Hermeneutics, and the Ethics of Discourse	181
Conclusion	185
Annex: On Friedrich Nietzsche's genealogy of morality	187

2. THOUGHTS ON THE THEORY OF JUSTICE	
IN JOHN RAWLS AND NORBERTO BOBBIO	195
John Rawls: the priority of rightness over the good	195
The Moral Constructivism of Deontological Liberalism	200
The Priority of Principle over Contract	203
I, Person, Community	204
The Principles of Justice and the Common Good	206
Functional Theory for Liberal Societies	209
Norberto Bobbio: Philosophy is not Knowledge	211
A Caesura in Tradition	217
The Idea of the Person	221
Natural Law theory or Legal Positivism	223
The Complicated Situation of Social Philosophy	227
A Few Words at the Conclusion	232
3. WORK AND TECHNOLOGY	235
Work and Political Form	235
Definitions of the Concept of Work	237
The Anthropological Dimension of Work	240
Work on the Horizon of Being	244
Workaholicism and the Anthropopoietic Function of Work	246
Work, Otium, Contemplation	251
The Question of Technology	254
Heidegger, or the Critique of Contemporary Technology	255
Descartes, or the Promises of Technology	259
Aristotle, or the Realistic Metaphysics of Technology	262
Defence of the Domain of Necessity	265
4. RELIGION AND SOCIAL PHILOSOPHY	271
Political Religion, Social Religion, Civil Religion	274
Christianity, Political Form, Secular Humanism	279
Social Philosophy and the Name of God	285
Civil Religion, or Secular Democratic Faith?	290
Annex: Tthe Problem of Secularization	295
Part III: DEMOCRACY AND THE STATE	303
1. THE RATIONAL JUSTIFICATION OF DEMOCRACY	305
The Democratic Revolution and the Industrial Revolution	305
Democracy in the Theory of Forms of Government	308

CONTENTS

Democratic Schools and Paradigms of Rational Justification	309
Truth and Politics	313
Richard Rorty, or the New Liberal-Pragmatic Tribalism	316
What Sort of Conception of Man?	319
Definitions of Democracy and the Ways It is Rationally Justified	323
Norberto Bobbio	323
Karl Raymund Popper	325
Joseph Alois Schumpeter	327
Julien Benda	330
Henri Louis Bergson	331
Jacques Maritain	332
Toward a Reform of the Philosophy of Democracy: beyond Jean-Jacques Rousseau and Jeremy Bentham	335
2. THE APORIAI OF THE ESTABLISHMENT OF DEMOCRACY	
IN HANS KELSEN	339
The Meaning of Philosophy for Democracy	339
The Conception of Freedom	343
Does Democracy Imply Philosophical Relativism?	346
For and Against Social Philosophy	352
Farewell to Kelsen	356
Jesus and Pilate	358
Annex I: Autonomy and Independence	361
Annex II: Destruction of the Idea of the Practical Reason in Kelsen	365
3. THE STATE, SOCIETY, AND SOCIAL FORMATIONS	371
The Crisis and the Persistence of Form - the State	371
Political Society and the State	374
The Aristotelian Model and the Natural Law Model	379
On the Purpose of the State	382
Social Formations and Social Pluralism	386
Social Pluralism in Art. 2 of the Constitution of Italy	392
Conclusion: LIBERAL SOCIETIES AT THE CROSSROADS	397
Revolution and Providence	397
A Contribution to the definition of the concepts of "(neo-)Enlightenment", "Occidentalism", and "Liberalism"	401
Diagnosis of the Culture of Liberal Societies	409
A Wrong Conception of Freedom	410

The Problem of Moral Pluralism	412
The Lack of a Rational Idea of Happiness	413
The Constitution of Moral Identity and of Tragic Choices	414
The Idea of Autonomous and Agnostic Morality in Relation to God	416
The Trap of Occidentalism: Friedrich Nietzsche or Thomas Aquinas?	417
The Encounter of the Tradition of the Common Good with the Institutional Wisdom of Liberal Democracy, in Favor of a New Democratic Experiment	419
Summary: OUTLINE OF POLITICAL PHILOSOPHY	425
Index of names	431
Index of subjects	439
Bibliography	449